

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1936 kl 3 e. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion
angående befrielse i vissa fall från stämpelavgift.*

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Lundquist* väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 193, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta verkställa utredning, huruvida icke den, vars besvär i förvaltningsmål bifalles, bör befrias från stämpelavgifts erläggande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

Enligt 3 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften och § 3 förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen äro utslag och resolutioner i regel belagda med stämpel respektive lösen. Stämpel och lösen skola erläggas av den, som författningsenligt är skyldig att lösa expeditionen. Jämlikt § 10 lösenförordningen åligger sådan lösningsplikt med vissa undantag käreande, klagande eller sökande. Då vederbörande myndighet har att redovisa utgående lösen till statsverket, skall enligt § 5 lösenförordningen lösen ej debiteras å expeditionen; i stället utgår stämpel till motsvarande belopp, såvida icke enligt 7 § stämpelförordningen frihet från stämpel skall äga rum. Enligt sistnämnda författningsrum är från stämpelavgift befriad bland andra medellös person, då han författningsenligt styrker sin fattigdom eller den eljest är kunnig.

Stämpelavgift för utslag eller resolution under rubrik utgår hos länsstyrelse med 6 kronor för första arket och med 4 kronor för varje följande ark. Hos statsdepartement utgår stämpelavgift för dylika handlingar med 40 kronor för första arket och med 10 kronor för följande ark.

I motionen har bland annat anförts, att några analoga bestämmelser med dem, som enligt rättegångsbalken kap. 21 gällde för rättegångskostnad och skadestånd beträffande allmänna civilmål, icke funnes rörande administrativa besvärsmål. Därav följde, att den klagande, även för det fall att hans besvär bifölles, måste erlägga stämpelkostnad. Endast om han vore medellös, kunde han under vissa villkor erhålla befrielse från erläggandet av stämpelavgift. Till administrativa besvärsmål hörde bland andra ärenden, i vilka

besvär anfördes över kommunala myndigheters beslut. Det måste anses stridande mot vad som enligt svenska rättsprinciper betraktades såsom rätt och billigt och det måste för det allmänna rättsmedvetandet framstå såsom synnerligen stötande att en person, som vunnit den administrativa processen, skulle erlagga ett belopp, vilket åtminstone i många fall kunde vara rätt betungande. Frånsett den uppenbara principiella obilligheten i den nuvarande lagstiftningen på området, vore denna otillfredsställande även så till vida, att den föranledde många fattig eller mindre bemedlad person att avstå från att besvärsvägen få sin kanske många gånger självklara rätt fastställd, detta endast av fruktan för att det skulle bli alltför dyrbart.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit yttranden i anledning av motionen från *statskontoret* ävensom från *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro samt Västernorrlands län*.

Statskontoret, som tillstyrkt motionärens utredningsförslag, har i sitt yttrande anført i huvudsak följande:

Att klagande, som genom beslut i högre instans erhöle rättelse i underordnad förvaltningsmyndighets avgörande, nödgades vidkännas särskilda kostnader för lösen av detta beslut, funne statskontoret många gånger vara obilligt. Ämbetsverket ville dock framhålla, att frågan icke undantagslöst låge till på dylikt sätt. Då exempelvis bifall till besvären föranletts av skäl och omständigheter, som anförts först i den högre instansen, syntes sålunda knappast anledning förefinnas för stämpelfrihet för besvärsmyndighetens beslut, liksom ej heller i fall, då det överklagade beslutet meddelats av kommunal eller annan icke-statlig myndighet.

Statskontoret ville i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid, att det icke endast vore ändringssökande i förvaltningsmål, som utan tillräckliga skäl kunde slutligen drabbas av kostnad för protokoll i beslut hos besvärinstans. Så kunde jämväl bliva fallet inom straffprocessen, då särskild målsägande ej funnes, samt vid överklagande av beslut i inskrivningsärende. Även i civilmål kunde vinnande part i högre instans få slutligt vidkännas kostnaden för stämpel och lösen i sådana fall, då den tappande parten, som ålagts gälda motpartens rättegångskostnader, saknade tillgång därtill.

Av vad sålunda anförts ansåge statskontoret framgå, att nuvarande ordning på föreliggande område icke kunde anses tillfredsställande, men att det å andra sidan icke utan vidare vore klart, huruvida och på vad sätt en ändring borde komma till stånd. Den av motionären väckta frågan vore emellertid värd att närmare undersökas.

Av de hörda länsstyrelserna hava länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län icke ansett sig böra biträda motionärens förslag om utredning, medan åter länsstyrelserna i Malmöhus och Örebro län förordat detsamma.

Länsstyrelsen i Stockholms län. De i motionen avsedda stämpelavgifterna syntes hava karaktären av ersättning till staten för den enskilde direkt lämnade tjänster. Med hänsyn därtill ifrågasatte länsstyrelsen, huruvida icke befrielse från stämpelavgift i förevarande fall finge anses strida mot själva

den princip, å vilken dessa avgifter grundade sig. Det syntes vidare icke uteslutet, att en undantagsbestämmelse av den innebörd, som ifrågasatts i motionen, kunde få mindre önskvärda praktiska konsekvenser. Antalet besvär i förvaltningsmål vore redan nu mycket stort och för länsstyrelsen synnerligen betungande. Det kunde utan överdrift sägas, att ifrågavarande besvär i de flesta fall visade sig vara obefogade. Därest en bestämmelse infördes om frihet från stämpelavgift för den klagande parten i de fall, då hans besvär bifölles, komme detta med all säkerhet att leda till ökning av de obefogade besvärsmålen antal. Då de stämpelavgifter, varom här vore fråga, utginge med i och för sig mycket skäliga belopp, uttalade länsstyrelsen såsom sin åsikt, att de av motionären åberopade skälen, även om de icke kunde fränkännas viss betydelse, dock icke syntes tillräckliga för vidtagande av en ändring.

Länsstyrelsen i Malmöhus län. Länsstyrelsen hyste visserligen betänkligheter i fråga om borttagande av stämpelavgifter för expeditioner i förvaltningsmål i den i motionen avsedda omfattning. En sådan åtgärd kunde befaras leda till en ökning av antalet dylika mål. Länsstyrelsen ansåg emellertid goda skäl föreligga för en utredning i enlighet med motionärens förslag.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Det vore icke något för administrativa besvärsmål säreget, att klaganden skulle erlägga stämpelavgift för utslag och resolutioner, oberoende av huruvida dessa givit honom rätt eller icke. Även i tvistemål vid domstol vore förhållandet detsamma. Skillnaden mellan domstolsmålen och de administrativa besvärsmålen i fråga om stämpelkostnaden låge i stället däri, att i de förra föreläge den tvist mellan två parter, av vilka den förlorande pläggade åläggas ersätta den vinnandes rättegångskostnader, inberäknat lösen- och stämpelavgifter för expeditioner i målet, men att i de administrativa besvärsmålen klaganden icke ägde någon motpart av likartad beskaffenhet. Ur de synpunkter motionären åberopat, borde det därför legat närmare till hands att ifrågasätta, huruvida anledning kunde finnas för det allmänna att hålla en vinnande klagande i ett administrativt besvärsmål skadeslös för de utgifter, han nödgats ikläda sig i målet, än att för honom föreslå stämpelfrihet.

Administrativa besvärsmål kunde vara av olika slag. Om man hölle sig inom länsstyrelsens verksamhetsområde vore det exempelvis en väsentlig skillnad mellan ett mål, där en person, som hos en underordnad myndighet fått avslag på en gjord ansökning, hos högre myndighet överklagade detta beslut, och ett mål, där besvär anfördes över ett kommunalt beslut. I förra fallet utgjorde besvären endast en fullföljd av en gjord ansökning. Det gällde med andra ord även i den högre instansen förvärvande av en förmån, icke erkännande av en redan befintlig rätt. Någon anledning att medgiva den, som vunne ett sådant administrativt besvärsmål, stämpelfrihet borde icke föreligga. Dylik frihet hade icke heller stipulerats vid fullföljd till högre instans av ansökningsärenden hos domstolarna. Beträffande de kommunala besvärsmålen kunde återigen saken ligga så till, att överklagandet gällde ett kommunalt beslut, som kränkt klagandens enskilda rätt. I sådant fall kunde ifrågasättas, om icke rättvisast vore, att kommunen ålades ersätta klagandens kostnader i ett av honom vunnit besvärsmål. Där ett kommunalt beslut upphävdes av annan grund, än att enskild rätt kränkts, syntes under alla förhållanden vara naturligt, att klaganden själv stode sina kostnader, och överhuvud syntes just de sällsynta kommunala mål, där kränkning av enskild rätt konstaterats, vara de enda administrativa besvärsmål, där en vinnande parts rätt till ersättning för sina kostnader rimligen borde kunna ifrågasättas.

I vilket fall som helst föreläge föga anledning för staten att genom eftergivande av stämpelavgift åtaga sig vinnande klagandes kostnader i administrativa besvärsmål. Redan av principiella skäl funne länsstyrelsen icke anledning att tillstyrka motionen. Härtill komme, att utsikten att kunna erhålla utslag kostnadsfritt i hög grad skulle stimulera mindre omdömesgilla personer till rent okynnesklagande.

Länsstyrelsen i Örebro län. Länsstyrelsen hölle före, att det i motionen anmärkta förhållandet kunde innebära en viss obillighet. Frågan vore emellertid icke alldeles lättlost. Fall kunde sålunda förekomma, då en klagande, exempelvis genom ofullständig utredning, själv vore orsaken till att en underordnad myndighets beslut gått i för honom ogynnsam riktning. Än vidare föreläge spörsmålet, huru i fråga om stämpelbeläggningen skulle förfaras, då besvär endast till viss större eller mindre del bifallits, men i övrigt blivit ogillade. Länsstyrelsen erinrade vidare om den år 1926 vidtagna ändringen i 7 § stämpelförordningen, varigenom stämpelplikt infördes i mål mellan fattigvårdssamhällen eller mellan allmän anstalt eller inrättning och fattigvårdssamhälle angående tillämpning av lagen om fattigvården. Denna ändring hade tillkommit i syfte att i någon mån minska fattigvårdprocesserna. Den meddelade undantagsbestämmelsen, att utslag, varigenom mål av kammarrätten återförvisades, och länsstyrelsens efterföljande utslag i samma mål icke skulle stämpelbeläggas, överensstämde i viss mån med den uppfattning, som i motionen kommit till uttryck. Den förevarande frågan vore enligt länsstyrelsens uppfattning förtjänt att närmare övervägas och länsstyrelsen ville därför förorda, att densamma gjordes till föremål för utredning.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län. De besvärsmål, som motionären företrädesvis syntes avse, vore utmätningsbesvär, besvär över annan åtgärd av utmätningsman, besvär över beslut av kommunal myndighet samt besvär över beslut av vägstämman. Antalet dylika besvärsmål, i vilka vederbörande klagandes talan blivit genom beslut eller utslag av länsstyrelsen bifallen, utgjorde åren 1933—1935 respektive 45, 30 och 21. Ett borttagande av stämpelavgiften i dessa fall skulle för statsverket innebära en obetydlig inkomstminskning. Därest emellertid stämpelfrihet skulle åtnjutas beträffande förevarande beslut, syntes konsekvensen fordra, att detta skulle medgivas jämväl i ett flertal andra fall. Eventuellt beslut av riksdagen i av motionären avsett syfte syntes fördenskull icke böra begränsas, på sätt motionären föreslagit, utan syntes böra gå ut på en mera allmän revidering av stämpelförordningens föreskrifter angående frihet från stämpelavgift. Länsstyrelsen, som icke ansett att de nuvarande bestämmelserna utgjorde något hinder för de rättssökande, funne icke skäl föreligga för bifall till motionen. Enligt länsstyrelsens förmenande föreläge så mycket mindre skäl därför som stämpelförordningen redan nu stadgade befrielse från stämpelavgift för medellös person.

Utskottet. I vissa av de över motionen avgivna yttrandena har uttalats farhågor för att, därest stämpelavgiften beträffande de administrativa besvärsmålen borttoges, antalet sådana mål skulle komma att avsevärt ökas. Antalet besvär i förvaltningsmål uppgives redan nu vara mycket stort och handläggningen av dessa mål synes vara rätt så betungande för myndigheterna. Med hänsyn till den stora arbetsbörda, som åvilar länsstyrelserna, anser utskottet, även om denna omständighet i och för sig icke kan anses utgöra tillräckligt skäl för stämpelavgiftens bibehållande i förevarande fall, det likväl finnas fog för, att staten åtminstone i någon mån beredes ersättning ge-

nom stämpelavgiften för de kostnader, som äro förenade med målens handläggning hos myndigheterna.

I likhet med motionären finner utskottet det visserligen stundom vara obilligt, att klagande, som efter besvär vinner rättelse i underordnad myndighets beslut, nödgas vidkännas särskild kostnad för erhållande av ändringsbeslutet. Utskottet finner emellertid, i anslutning till vad statskontoret och länsstyrelsen i Örebro län härutinnan anfört, skäl knappast förefinnas för stämpelfrihet i sådana fall, då ändringsbeslutet föranledes av att klagande först efter den underordnade myndighetens beslut förebringat erforderlig utredning i ärendet. Med hänsyn till det anförda och då antalet förvaltningsmål, vari klagandes talan hos länsstyrelse eller annan myndighet bifalles, synes vara relativt ringa, finner utskottet icke tillräckliga skäl föreligga för riksdagen att påkalla en särskild utredning beträffande det av motionären berörda spörsmålet. Med en sådan utredning synes nämligen utan nämnvärd olägenhet kunna anstå, till dess att densamma kan verkställas i samband med en framtida allmän översyn av stämpelförordningen.

Utskottet hemställer därför,

att motionen II: 193 av herr Lundqvist, angående befrielse i vissa fall från stämpelavgift, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 juni 1936.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: se under betänkandet nr 42.
